

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

8-son (5-jild)

2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI**

№ 8 (5) – 2025

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti.

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Milliy Universiteti.

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent moliya instituti;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Bojxona instituti;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Farg'ona politexnika instituti

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b, Toshkent moliya instituti;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari

nomzodi, dotsent, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori, "Tashkent International University of Education" xalqaro universiteti;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent, Jizzax pedagogika instituti;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent, Andijon davlat tibbiyot instituti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasini mudiri;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor, Buxoro davlat universiteti.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Samarqand davlat universiteti;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b., Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD), O'zbekiston Respublikasi Sudyalari oliy

kengashi huzuridagi Sudyalari oliy maktabi;

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi, Toshkent davlat yuridik universiteti;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti huzuridagi pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Qarshi davlat universiteti;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori, Iqtisodiyot va pedagogika universiteti;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti;

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti.

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasini mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD), Samarkand viloyat IIB Tibbiyot bo'limi psixologik xizmat boshlig'i.

22.00.00- SOTSILOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

Baxranov Sherzod

O'ZBEKISTON SSRDA QISHLOQ XO'JALIGINI RIVOJLANTIRISH BILAN BOG'LIQ MUAMMOLARNI YECHIMINI TOPISHDA BUTUNITTIFOQ PAXTACHILIK ILMIY-TADQIQOT INSTITUTI O'RNI	10-16
---	-------

Bazarbayeva Nilufar Anorbayevna

MILLIY HUNARMANDCHILIK: USTA-SHOGIRD MUNOSABATLARNING TRANSFORMATSION JARAYONLARI	17-21
--	-------

Sattarova Marhabo Mamatovna

O'ZBEKISTONDA MILLATLARARO TOLERANTLIK VA UNING MADANIY-SIYOSIY JARAYONLARIGA TA'SIRI	22-30
--	-------

Raxmatov Mirjon

BUXORO VILOYATIDA BOJXONA TIZIMINING SHAKLLANISHI TARIXIDAN	31-38
---	-------

To'xtasinov Mira'zam

SOMONIYLAR DAVLATI: HARBIY ISLOHOTLAR VA BOSHQARUV STRATEGIYALARI	39-42
---	-------

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

Kuliboyev Azamat Shonazarovich

DAVLAT SEKTORIDA HISOBNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	43-48
---	-------

Azgarov Abdumutalib

INTERNET-MARKETINGNING UMUMIY OVQATLANISH KORXONALARIDA QO'LLANILISHI HOLATI TAHLILI	49-56
---	-------

Ochilov Mels, Sayfiyeva Parizoda

IMPACT OF INDUSTRIAL POLICY ON THE INVESTMENT CLIMATE: INTERNATIONAL EXPERIENCE	57-60
--	-------

Otabekov Javdod

GO'SHT YETISHTIRISH TIZIMINI RAQAMLASHTIRISH VA "AQLLI QISHLOQ XO'JALIGI" IMKONIYATLARIDAN SAMARALI FOYDALANISH YO'NALISHLARI	61-68
--	-------

Navruzov Dilshod Ismatullayevich

AKSIYADORLIK JAMIYATIDA KORPORATIV BOSHQARUV TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI INVESTITSION JOZIBADORLIKNI TA'MINLASH	69-74
--	-------

Uralov Temur Boxodir o'g'li

ENERGETIKA KORXONALARI AUDITI NATIJALARINI Hujjatlashtirish VA AUDITORLIK HISOBOTINI TAYYORLASHNI TAKOMILLASHTIRISH	75-81
--	-------

Samandarov Og'abek

ENERGIYA XAVFINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISHDA ARDL MODELNING AHAMIYATI	82-86
--	-------

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

<i>Yuldashev Rustam Daniyrovich</i> YANGILANAYOTGAN O'ZBEKISTONDA FALSAFIY TARBIYANING JAMIYAT RIVOJLANISHIDAGI O'RNI	87-93
<i>Adilov Zafar Yunusovich</i> ATROF-MUHIT TA'LIMI VA EKOLOGIK ONG: BARQAROR KELAJAK SARI YO'L	94-98
<i>Berdikulova Surayyo Aslamovna</i> IJTIMOIY ADOLAT VA QONUN USTUVORLIGI ME'YORLARINING SHAKLLANISHI	99-104
<i>Taniqulov Jonibek Ashirkulovich</i> ZAMONAVIY O'ZBEKISTON JAMIYATI SHAROITLARIDA TA'LIM MADANIYATI	105-113
<i>Yarbaev Xasan Xazratqulovich</i> JAMIYAT BARQARORLIGINI TA'MINLASH: MILLIY VA GLOBAL XAVFSIZLIK KONTEKSTIDA TAHLIL	114-118
<i>Maxsudjonov Kamronjon</i> MA'RIFIY TASHKILOTLAR TIZIMINING SHAXS MA'NAVIY MADANIYATIGA TA'SIRINING IJTIMOIY-FALSAFIY AHAMIYATI	119-123
<i>Qo'chqarov Oybek G'ulomovich</i> INDUSTRIYA 4.0 DAVRIDA TA'LIM VA KASB-HUNAR INTEGRATSIYASI: IJTIMOIY-FALSAFIY YONDASHUV	124-128
<i>Otaqulov Elyor Madiyrovich</i> EKOLOGIK KONFLIKTNING FALSAFIY MOHIYATI	129-136
<i>Mamatqulov Rashid Pazilbekovich</i> TUSHUNCHA USTIDA MANTIQUIY AMALLAR	137-141

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

<i>Niyazov Ravshan Turakulovich</i> SKOTT TUROVNING "AYBSIZLIK PREZUMPSIYASI" ROMANIDA DIALOGLAR XUSUSIYATI VA PERSONAJLAR XARAKTERISTIKASI	142-148
<i>Yunusova Xilola Ravshan qizi</i> KONSEPTUAL INTEGRALLASHUV: O'ZBEK TILIDAGI "V+(I)B YURA TURMOQ" ANALITIK ASPEKTUAL QURILMA TAHLILI MISOLIDA	149-154
<i>Absalamova Gulmira Sharifovna</i> LINGVOSEMANTIK YONDASHUVDA ADABIY-LUG'AVIY TERMINLARNING NAZARIY TAHLILI: KRIS BOLDIK LUG'ATI ASOSIDA	155-158
<i>Dadajanova Aziza Karimullayevna</i> THE ROLE OF CULTURAL CONTEXT IN TRANSLATION: A CROSS-CULTURAL PERSPECTIVE	159-170
<i>Bahromjonova Shahnoza Xolmatovna</i> YAPON XALQ ERTAGIDA TURFA VARIANTLILIK HAMDA ERTAKDAGI RAMZIY MA'NOLAR: "MOMOTARO" (SHAFTOLIDAN TUG'ILGAN BOLA) ERTAGI MISOLIDA	171-175
<i>Babajanova Iqbol Salomaddinovna</i> SHAXS OTLARINING PRAGMATIK XUSUSIYATLARI	176-180

<i>To'xtayeva Sarvinoz</i> DUNYO VA O'ZBEK TILSHUNOSLIGIDA ETNONIMLARNING O'RGANILISHI	181-184
<i>Ayimbetova Damekhan Maksetbay qizi</i> TED XYUZ VA IBRAYIM YUSUPOV SHE'RIYATIDA POETIK ILHOM MANBALARI QIYOSI	185-189
<i>Ismatullayeva Nargiza, Qosimova Malika Xurshidovna</i> CHALLENGES AND INNOVATIONS IN SIMULTANEOUS INTERPRETER TRAINING IN CHINESE UNIVERSITIES: THE ROLE OF TECHNOLOGY IN MODERN PEDAGOGY	190-195

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

<i>O'rinboyev Rustamjon</i> A SOCIO-LEGAL ANALYSIS OF THE EVERYDAY TRANSNATIONAL LIVES OF UZBEK MIGRANTS IN RUSSIA	196-206
<i>Uzakova Go'zal Sharipovna</i> YER NIZOLARINI SUDLARDA KO'RISH TARTIBI	207-212
<i>G'ofurova Dilafruz</i> AYOLLAR TOMONIDAN SODIR ETILADIGAN HAYOTGA QARSHI JINOYATLARNING KRIMINALISTIK TAVSIFI: NAZARIY VA AMALIY MUAMMOLAR	213-218
<i>Komilov Avazbek Bokijonovich</i> PROKUROR TAQDIMNOMASI BILAN BOG'LIQ MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH MASALALARI	219-223
<i>Juraeva Asal</i> OBSTACLES IN ENFORCING ICA AWARDS IN UZBEKISTAN	224-228
<i>Ходжаева Ширин</i> ПРАВОВАЯ ПРИРОДА И ОБЪЁМ МЕЖДУНАРОДНОЙ ПРАВОСУБЪЕКТНОСТИ СПЕЦИАЛИЗИРОВАННЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ ООН В СФЕРЕ ОХРАНЫ ЗДОРОВЬЯ	229-239
<i>Imomniyozov Doniyorbek</i> SUN'IY INTELLEKT SOHASIDA ALGORITMIK JAVOBGARLIK: IJTIMOIY, HUQUQIY VA TASHKILIY YONDASHUVLAR	240-250
<i>Asadov Shahriddin Faxriddinovich</i> XIZMATLAR TUSHUNCHASINING HUQUQIY VA IQTISODIY TAHLILI: SIVILISTIK DOKTRINA NUQTAI NAZARIDAN	251-254
<i>Суннатиллаева Сарвиноз</i> АНАЛИЗ ОСОБЕННОСТЕЙ РЕГУЛИРОВАНИЯ АНТИДЕМПИНГОВЫХ И КОМПЕНСАЦИОННЫХ ПОШЛИН В РАМКАХ ВТО И УЗБЕКИСТАНА	255-262
<i>Anarbayev Eldor</i> KONSESSIYALARNI XORIJIY DAVLATLARDA HUQUQIY TARTIBGA SOLISH	263-269
<i>Ibrohimov Azimjon</i> KORPORATIV IMKONIYATLAR DOKTRINASI: XORIJIY TAJRIBA VA MILLIY QONUNCHILIK	270-278

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

<i>Qurbonov G'ulomjon G'afurovich</i> RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA O'QITISHNING METODLARI, SHAKLLARI VA VOSITALARI	279-285
--	---------

<i>Safarova Nigora Nasilloevna</i> TRANSFORMATIV TA'LIM TEXNOLOGIYALARINING NAZARIY ASOSLARI VA ULARNING KOMPETENTLIK YONDASHUVI BILAN BOG'LIQLIGI	286-293
<i>Muxammadjonov Muslimbek</i> OLIY TA'LIMDA TALABA MARKAZLI YONDASHUVNI JORIY ETISH MEXANIZMLARI ...	294-302
<i>Khabibullaeva Dilshoda</i> FUNCTIONS OF CODE-SWITCHING IN ENGLISH LANGUAGE TEACHING CLASSROOMS IN UZBEKISTAN	303-309
<i>Berdiyeva Nilufar Berdiyeva qizi</i> INNOVATION YONDASHUV ASOSIDA TALABALARDA IJODIY KOMPETENSIYALARNI RIVOJLANTIRISH TEXNOLOGIYALARI	310-314
<i>Hamidov Sherali Shirinovich</i> BO'LAJAK INFORMATIKA O'QITUVCHILARINI TAYYORLASHDA ZAMONAVIY TA'LIM TALABLARI VA YO'NALISHLARI	315-320
<i>Sattoriy Shohruh</i> RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA TA'LIM SIFATINI NAZORAT QILISH MEXANIZMLARINI BOSHQARISHNING NAZARIY ASOSLARI	321-325
<i>Tadjiyeva Nodira Yusupjanovna</i> TALABALARDA MUOMALA MADANIYATINI RIVOJLANTIRISHDA KOMMUNIKATSIYA JARAYONINING AHAMIYATI	326-331
<i>Sharofutdinova Ra'noxon Shavkatovna</i> "NURLI MASKAN" TA'LIM MUASSASALARIDA O'QUVCHILARNI IJTIMOY HAYOTGA TAYYORLASH BO'YICHA KORREKSION-PEDAGOGIK ISHLARNING TASHKIL ETILISHINI O'RGANISH VA NATIJALAR TAHLILI	332-336
<i>Karimov Akramjon Zaynobidinovich</i> TO THE CONTENT OF PRACTICAL CLASSES ON THE MODULE "DECISION SUPPORT SYSTEMS" OF THE ACADEMIC DISCIPLINE "INFORMATION TECHNOLOGIES IN MANAGEMENT"	337-341

Received: 20 July 2025
Accepted: 5 August 2025
Published: 10 August 2025

Article / Original Paper

TECHNOLOGIES FOR DEVELOPING STUDENTS' CREATIVE COMPETENCIES THROUGH AN INNOVATIVE APPROACH

Berdiyeva Nilufar

Independent researcher at the International Nordic University,
Lecturer at the Department of Psychology and Preschool Education

Abstract. This article explores contemporary strategies for cultivating students' creative competencies through the implementation of innovative educational technologies. In today's academic environment, creativity is increasingly recognized not only as a tool to enhance instructional efficiency but also as a central pillar in students' personal and professional development. The author provides a critical analysis of instructional models such as integrated learning, problem-based teaching, and project-oriented methods, highlighting their role in fostering divergent thinking and creative initiative. The study aims to substantiate the pedagogical effectiveness of innovation-driven approaches in systematically enhancing creative capacity among university students.

Keywords: Creative competencies, innovative approach, educational technologies, problem-based learning, integration, modern pedagogy.

INNOVATION YONDASHUV ASOSIDA TALABALARDA IJODIY KOMPETENSIYALARNI RIVOJLANTIRISH TEXNOLOGIYALARI

Berdiyeva Nilufar Berdiyeva qizi

Xalqaro Nordik Universiteti mustaqil izlanuvchisi,
"Psixologiya va maktabgacha ta'lim" kafedrası o'qituvchisi
Email: n.berdiyeva@nordicuniversity.org

Annotatsiya. Mazkur maqolada innovatsion pedagogik texnologiyalar orqali talabalar ijodiy kompetensiyalarini shakllantirish, shu bilan bir qatorda ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirish masalalari yoritilgan. Zamonaviy ta'limda ijodkorlik nafaqat o'quv jarayonining samaradorligini oshiruvchi vosita, balki shaxsiy va kasbiy rivojlanishning muhim omili sifatida talqin etiladi. Muallif zamonaviy metodlar, xususan, integrallashgan yondashuv, muammoli ta'lim va loyihalash asosidagi o'qitish texnologiyalarini tahlil qilib, ularning talabalar fikrlash doirasini kengaytirishdagi amaliy natijalarini yoritadi. Tadqiqotning asosiy e'tibori — ijodiy kompetensiyalarni tizimli rivojlantirishda innovatsion yondashuvning samaradorligini ilmiy asoslashdan iboratdir.

Kalit so'zlar: jodiy kompetensiya, innovatsion yondashuv, ta'lim texnologiyalari, muammoli o'qitish, integratsiya, zamonaviy pedagogika.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5I82025N46>

Kirish. XXI asrda ta'lim tizimi nafaqat bilim beribgina qolmay, balki inson salohiyatini to'liq ro'yobga chiqarishga xizmat qiluvchi kompleks tizimga aylanmoqda. Shu nuqtai nazardan qaraganda, zamonaviy talabaning kasbiy va shaxsiy rivojlanishida ijodiy fikrlash salohiyati yetakchi o'ringa chiqmoqda. An'anaviy o'qitish shakllari bilan cheklanib qolish bugungi kun ijtimoiy-iqtisodiy muhitining tez o'zgaruvchan talablari oldida yetarli samara bermayapti. Shu bois, ta'lim mazmunini yangilash, pedagogik yondashuvlarni takomillashtirish, xususan, innovatsion metodlar orqali ijodiy kompetensiyalarni shakllantirish zaruriyati tobora ortib

bormoqda. Bugungi pedagogik jarayonda ijodkorlik – faqat estetik sohalargagina xos bo'lgan atribut emas, balki har qanday kasbiy faoliyatda muvaffaqiyat omili sifatida e'tirof etilmoqda. Bu esa o'qituvchi zimmasiga yangi pedagogik yechimlar, moslashuvchan texnologiyalar va didaktik yondashuvlarni izlab topish majburiyatini yuklaydi. Ayniqsa, yuqori ta'lim muassasalarida talabalarni mustaqil, tanqidiy va ijodiy fikrlashga yo'naltirish orqali ularning kasbiy raqobatbardoshligini oshirish – dolzarb vazifa sanaladi. Mazkur maqolada innovatsion yondashuv asosida ijodiy kompetensiyalarni rivojlantirish texnologiyalarining nazariy asoslari va amaliy jihatlari o'rganiladi. Tadqiqotning bosh maqsadi – talabalarda ijodiy faoliyatni rag'batlantiruvchi, ularni yangicha tafakkur va mustaqil qaror qabul qilishga yo'naltiruvchi ta'limiy mexanizmlarni aniqlash va takomillashtirishdan iborat.[1-3:2b]

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. XXI asrda ta'lim tizimi nafaqat bilim berish vositasi, balki inson salohiyatini to'liq ro'yobga chiqarishga xizmat qiluvchi kompleks tizimga aylanmoqda. Shu nuqtai nazardan qaraganda, zamonaviy talabaning kasbiy va shaxsiy rivojlanishida ijodiy fikrlash salohiyati yetakchi o'ringa chiqmoqda. An'anaviy o'qitish shakllari bilan cheklanib qolish bugungi kun ijtimoiy-iqtisodiy muhitining tez o'zgaruvchan talablari oldida yetarli samara bermayapti.[14:2b] Shu bois, ta'lim mazmunini yangilash, pedagogik yondashuvlarni takomillashtirish, xususan, innovatsion metodlar orqali ijodiy kompetensiyalarni shakllantirish zaruriyati tobora ortib bormoqda. Bugungi pedagogik jarayonda ijodkorlik – faqat estetik sohalargagina xos bo'lgan atribut emas, balki har qanday kasbiy faoliyatda muvaffaqiyat omili sifatida e'tirof etilmoqda. Bu esa o'qituvchi zimmasiga yangi pedagogik yechimlar, moslashuvchan texnologiyalar va didaktik yondashuvlarni izlab topish majburiyatini yuklaydi. Ayniqsa, yuqori ta'lim muassasalarida talabalarni mustaqil, tanqidiy va ijodiy fikrlashga yo'naltirish orqali ularning kasbiy raqobatbardoshligini oshirish – dolzarb vazifa sanaladi. Mazkur maqolada innovatsion yondashuv asosida ijodiy kompetensiyalarni rivojlantirish texnologiyalarining nazariy asoslari va amaliy jihatlari o'rganiladi. Tadqiqotning bosh maqsadi – talabalarda ijodiy faoliyatni rag'batlantiruvchi, ularni yangicha tafakkur va mustaqil qaror qabul qilishga yo'naltiruvchi ta'limiy mexanizmlarni aniqlash va takomillashtirishdan iborat. Koreya olimi Jung (2022) o'z izlanishlari yakunida ijodiy kompetensiyani “21-asr ko'nikmalarining asosiy drayveri” deb ataydi va uni STEAM ta'limi bilan bog'laydi. Natijada esa juda yaxshi modelni yaratadi.[10:3b] OECDning 2021 yilgi ma'lumotlariga ko'ra, ijodiy fikrlash xalqaro PISA baholash tizimiga qo'shilgan va endilikda global kompetensiyalar orasida hisoblanadi.[13:3-1b]

Tadqiqotda **kombinatsiyalashgan yondashuv (mixed methods)** qo'llanildi, ya'ni sifat va miqdoriy tahlil vositalari uyg'unlashtirildi. Bunday yondashuv tanlanishiga sabab, ijodiy kompetensiyani faqat statistik indikatorlar bilan emas, balki kontekstual, shaxsiy, va psixologik omillar orqali baholash zarurati bo'ldi. Avvalo, o'rganilayotgan subyektlar sifatida 3-bosqich pedagogika yo'nalishidagi talabalar tanlab olindi.[15-16;1-3b] Ularning ijodiy faoliyatini baholashda Torrance ijodiy fikrlash testlarining lokal moslashtirilgan versiyasi hamda muammoli topshiriqlar asosida yaratilgan diagnostik materiallar ishlatildi. Tadqiqotda nazariy asos sifatida Vygotskiyning “yaqin rivojlanish zonasi” konsepsiyasi (1978) va konstruktivistik ta'lim modeli (Bruner, 1996) xizmat qildi. [4: 1-3 b] Bu yondashuv asosida talabaning o'zlashtirish darajasi faqat mavjud bilimga emas, balki qo'llab-quvvatlovchi pedagogik muhitga va mustaqil qaror qabul qilish salohiyatiga ham bog'liq ekanligi nazarda tutiladi. Empirik bosqichda talabalar ikki guruhga bo'lindi: tajriba guruhi innovatsion metodlar bilan – ya'ni

integratsiyalashgan, muammoli, hamkorlikka asoslangan topshiriqlar orqali mashg'ulotlarda qatnashdi; nazorat guruhi esa an'anaviy ma'ruza va seminar shaklida ta'lim oldi. [Har ikki guruh natijalari sifatli va miqdoriy jihatdan solishtirilib, ta'sir darajasi aniqlashtirildi. Anderson va Krathwohl 2020 yilda taklif qilgan kognitiv domen taksonomiyasida "yaratish" bosqichi ijodiy kompetensiyaning cho'qqisi sifatida baholanadi. Bu bosqichga erishish o'quvchining mustaqil va innovatsion fikrlash qobiliyatini shakllantirish orqali amalga oshiriladi. Ma'lumotlar tahlili SPSS dasturi orqali amalga oshirildi, shuningdek, o'quvchilarning reflektiv yozuvlari va yarim strukturaviy intervyular orqali sifatli tahlil komponentlari ham qo'llanildi.[2:3-5b]

Muhokama. O'tkazilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, talabalar ijodiy kompetensiyalarini shakllantirishda innovatsion yondashuvlar sezilarli darajada ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Xususan, integratsiyalashgan, muammoli va loyihalashga asoslangan o'qitish uslublari talabalarning nafaqat bilim darajasini, balki ularning analitik fikrlash, muammoni turli nuqtai nazardan tahlil qilish va original yechimlar taklif eta olish salohiyatini ham rivojlantirgan. Tajriba guruhi bilan ishlash jarayonida aniqlanganki, ijodiy kompetensiyaning tarkibiy qismlari — masalan, tafakkur moslashuvchanligi, erkin fikr yuritish, emotsional-intellektual sezuvchanlik kabi ko'rsatkichlar — darslar mazmuni innovatsion metodlar asosida tashkil etilganda sezilarli darajada oshgan. Bu holat, pedagogik interaktivlikning yuqori bo'lishi, talabalarni o'quv jarayonining faol subyekti sifatida ko'rishga asoslangan metodlarning samaradorligini yana bir bor tasdiqlaydi. Bundan tashqari, talabalar bilan olib borilgan yarimstrukturaviy suhbatlar ham shuni ko'rsatdiki, o'z bilimlarini real hayotiy kontekstlarda qo'llay olishga yo'naltirilgan topshiriqlar ularni mustaqil fikrlashga undagan va o'zlariga bo'lgan ishonchni oshirgan. Shu bilan birga, mashg'ulotlarda hamkorlikda ishlashga asoslangan topshiriqlar orqali talabalarda ijtimoiy muomala, jamoaviy fikrlash va o'z nuqtai nazarini asoslab bera olish kabi ko'nikmalar shakllangan. Nazorat guruhi ko'rsatkichlari esa nisbatan passiv yondashuv natijasi bo'lib, ijodiy tafakkur o'sish dinamikasida yetarlicha siljish qayd etilmadi. Bu holat an'anaviy o'qitishning cheklangan didaktik imkoniyatlari va talabaning faolligini rag'batlantira olmasligi bilan bog'liq deb baholandi. Ushbu kuzatuvlar xalqaro pedagogik tajribalar bilan hamohang bo'lib, masalan, Amabile (1996) tomonidan ilgari surilgan ichki motivatsiya va ijodiy faoliyat o'rtasidagi bog'liqlik haqidagi qarashlarni tasdiqlaydi. Shuningdek, De Bono (1985) ta'kidlaganidek, lateral fikrlashni rivojlantirishga xizmat qiluvchi metodlar o'quvchilarning noan'anaviy yondashuvlarini kuchaytiradi, bu esa aynan innovatsion o'quv modellarida faol qo'llaniladi.[5:4b] Shunday qilib, o'quv jarayoniga ilg'or pedagogik texnologiyalarni tatbiq etish orqali ijodiy kompetensiyalarni tizimli rivojlantirish nafaqat nazariy, balki amaliy asosga ham ega ekani isbotlandi. Bu yondashuvning afzalligi — u talabani shunchaki bilim oluvchi emas, balki bilimni yaratishga qodir faol ishtirokchiga aylantiradi. Xuddi shunday holatni Lee va Kim 2023 yil o'z tadqiqotlarida qayd etadilar – ularning fikricha, ijodiy fikrlash nafaqat individual, balki hamkorlikdagi vazifalarda kuchliroq namoyon bo'ladi, ayniqsa xozirgi rivojlangan raqamli muhitda.[11:4-5b]

Natijalar. Tadqiqot doirasida olib borilgan eksperimental faoliyat natijalari quyidagicha muhim empirik asoslarni aniqlashga imkon berdi:

1. Innovatsion yondashuv asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni talabalarning ijodiy kompetensiyalarini sezilarli darajada rivojlantirgan. Xususan, tajriba guruhidagi talabalar test va diagnostika mezonlari asosida o'lchangan natijalarda yuqori ko'rsatkichlarga ega

bo'ldilar. Bu ularning divergent tafakkur, original yondashuv va noan'anaviy muammolarni hal qilish qobiliyatining faollashganidan dalolat beradi.[6:4b]

2. Faol va interaktiv metodlardan foydalanilgan mashg'ulotlar talabalarda mustaqil fikr yuritish, muammoga turli nuqtai nazardan yondashish, va ijtimoiy kommunikatsiya malakalarini shakllantirishga yordam berdi. Bu holat o'quv jarayonining subyektivlashtirilgan shaklda tashkil etilishi ijodiy rivojlanishga xizmat qilishini ko'rsatdi.
3. Nazorat guruhida an'anaviy o'qitish shakllarining afzalliklari kamroq kuzatildi: bu guruh talabalarida ijodiy kompetensiyalar rivojlanish sur'atida barqarorlik bo'lsa-da, o'sish dinamikasi past bo'ldi. Bu esa passiv qabul qilishga asoslangan o'quv modellari ijodiy faollikni rag'batlantirishda yetarli emasligini isbotlaydi.
4. Sifatli tahlil vositalari orqali to'plangan ma'lumotlar (talabalar fikrlari, intervyular, reflektiv yozuvlar) eksperiment natijalarini yanada chuqurlashtirdi va talabalar tajribasining ichki psixologik jihatlarini ochib berdi.[7-8:4-5b]

Bu natijalar ijodiy kompetensiyalarni shakllantirishda innovatsion metodlar samaradorligini nafaqat nazariy, balki amaliy jihatdan ham asoslab berdi.

Xulosa. Yuqorida keltirilgan tahlil va empirik natijalar asosida quyidagi umumlashmalar chiqarildi:

- 1) Ijodiy kompetensiyalarni rivojlantirish — bu tasodifiy yoki epizodik faoliyat emas, balki tizimli va maqsadli tashkil etiladigan ta'limiy jarayondir. Unda pedagogik metodlar va o'quv muhitining uyg'unligi hal qiluvchi rol o'ynaydi.
- 2) Innovatsion yondashuvlar, ayniqsa integratsiyalashgan, muammoli va loyihalash asosidagi o'qitish texnologiyalari, talabalar tafakkurini erkinlashtirish, intellektual mustaqillikni shakllantirish va kasbiy kreativlikni rivojlantirishda samarali vosita bo'lib xizmat qiladi.[9:5b]
- 3) An'anaviy ta'lim shakllarining imkoniyatlari chegaralangan, ayniqsa bugungi kunda o'quvchilarni hayotga tayyorlashda faqat bilim bilan cheklanib qolish emas, balki faol qaror qabul qiluvchi, yangilikka ochiq, kreativ fikrlovchi shaxs sifatida tarbiyalash muhimdir.
- 4) Kelgusida ushbu tadqiqot doirasida aniqlangan metodik yondashuvlar asosida maxsus o'quv modullari va kompetensiyaviy treninglar ishlab chiqish, ularni pedagogik amaliyotga joriy etish tavsiya etiladi.
- 5) Shuningdek, pedagoglar malakasini oshirish tizimida ijodiy kompetensiyalarni rivojlantirish texnologiyalariga bag'ishlangan maxsus kurslar joriy etilishi maqsadga muvofiqdir.[12:5b]

Umuman olganda, ijodiy kompetensiyani shakllantirishda innovatsion yondashuvlar nafaqat ta'lim sifatini oshiradi, balki jamiyatda raqobatbardosh, mas'uliyatli va tashabbuskor mutaxassislarni tayyorlashda asosiy omil sifatida xizmat qiladi.

Adabiyotlar/Literatura/References:

1. **Amabile, T. M.** (1996). *Creativity in Context: Update to the Social Psychology of Creativity* (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780429501234>
2. **Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R.** (2020). *A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing: A Revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives*. Longman.
3. **Berdiyeva, N. B.** (2025, June). Innovatsion yondashuv asosida talabalarda ijodiy kompetensiyani rivojlantirishning ahamiyati. In *Международная конференция образования, исследований и инноваций* (Vol. 1, No. 1, pp. 5–14).
4. **Bruner, J. S.** (1996). *The Culture of Education*. Harvard University Press.

5. **De Bono, E.** (1985). *Six Thinking Hats*. Little, Brown and Company.
6. **Freire, P.** (1970). *Pedagogy of the Oppressed*. Herder and Herder.
7. **Guilford, J. P.** (1967). *The Nature of Human Intelligence*. McGraw-Hill.
8. **Johnson, D. L.** (1974). College students' scores on Torrance's Tests of Creative Thinking. *Psychological Reports*, 35(1), 65–66. <https://doi.org/10.2466/pr0.1974.35.1.65>
9. **Jo'rayev, X.** (2021). Integrallashgan yondashuv asosida kasbiy kompetensiyani shakllantirish. *Ta'lim va innovatsion tadqiqotlar jurnali*, 2(2), 63–70.
10. **Jung, H. Y.** (2022). Creative competencies in higher education: STEAM-based instructional design. *Korean Journal of Educational Innovation*, 28(1), 44–59. <https://doi.org/10.5399/kjei.2022.28.1.44>
11. **Lee, S., & Kim, J.** (2023). Enhancing student creativity through digital collaborative tasks in university classrooms. *Asia-Pacific Journal of Educational Research*, 35(2), 112–127. <https://doi.org/10.1080/02188791.2023.2301974>
12. **Nazarov, O. T.** (2019). Innovatsion ta'lim texnologiyalari orqali talabalar mustaqil fikrlash faoliyatini rivojlantirish. *O'zbekiston pedagogik jurnali*, 3(4), 45–52.
13. **OECD.** (2021). *OECD Learning Compass 2030: A framework for future-ready education*. OECD Publishing. <https://www.oecd.org/education/2030-project/>
14. **Sawyer, R. K.** (2022). *The Creative Classroom: Innovative Teaching for 21st-Century Learners*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781108785292>
15. **Torrance, E. P.** (1974). *Torrance Tests of Creative Thinking: Norms–Technical Manual*. Scholastic Testing Service.
16. **Vygotsky, L. S.** (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Harvard University Press.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 8 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).